

Vírusokra virtusok?

Hernádi András

A sajtó már az 1997–98. évi délkelet-ázsiai pénzügyi válság idején is előszeretettel emlegetett *általános ázsiai* válságot, figyelmen kívül hagyva a két óriás, Kína és India szinte teljes érintetlenségét. Kapóra jött ehhez persze az is, hogy Japán, a térség igazi gazdasági szuperhatalma már akkor is „elvesztett évtizedének” – gazdasági növekedése tartós megtorpanásának – éveit élte. Mára úgy tűnik, hogy a harmadik évezred elején a világ gazdaság egyetlen működőképes motorjának vélt Kínai Népköztársaságot is utolérte rosszsorsa: a nem típusos (vírusos) tüdőgyulladás-járvány éppen a világ legnépesebb országában ütötte fel a fejét és kelt mind nagyobb aggodalmakat – immár valóban világszerte. Nem is kellett hosszú időnek eltelnie ahhoz, hogy a tömegkommunikáció ismét rásüsse az *ázsiai* bélyeget az eddig ismeretlennek és a halálozási ráták miatt különösen veszélyesnek ítélt kórra, miközben április végén az egymilliárdos népességű Indiában egyetlen, a közel 130 milliós Japánban pedig csak két megbetegedést regisztráltak, vagyis *összesen* ugyanannyit, mint a kilencmilliós Svédországban, és kevesebbet, mint német-, brit-, francia- vagy olaszban bármelyikében.

Mai ismereteink birtokában természetesen balgaság lenne tagadni, hogy a járvány *kiindulópontja* valóban Kína, annak is délkeleti Kuangtung tartománya volt, hiszen a másik gócként emlegetett kanadai Torontóba is egy odaérkezett hongkongi bevándorló hurcolta be a betegséget. A máig is az egypártrendszer és a korlátozott demokrácia primátusát hirdető KNK-nak súlyos árat kell fizetnie az információ szabadságának meggátolásáért: a közegészség-

ügyi hiányosságok mellett a hatóságok késedelmes reagálása okolható azért, hogy a halálozások száma mára már több százra emelkedett, a gazdasági károk máris tetemesek és még jócskán nőni is fognak. Egyes becslések szerint az ország GDP-je akár két százalékponttal is visszaeshet, hiszen mind a belső, mind pedig a nemzetközi turizmus drasztikusan visszaesett, s a kereskedelmi forgalom csökkenése is biztosra vehető. Az április közepén megnyílt Kantoni Vásáron alig-alig láttak külföldieket és a jelentések a külföldi befektetők elbizonytalanodásáról, terveik átstrukturálásáról szólnak. (A Microsoft például arról értesítette egyik kínai beszállítóját, hogy készüljön fel a termelés Mexikóba való áttelepítésére.)

Ugyanakkor arról is értesülhettünk, hogy Pekingben hogyan építettek fel néhány nap leforgása alatt egy több ezer beteg befogadására és kezelésére-ápolására alkalmas kórházat, vagy milyen határozottan döntöttek az iskolák zárva tartásáról. Az interneten keresztül bonyolított kereskedelmi forgalom megduplázódott, de a kieső oktatás pótlásában is támaszkodni kívánnak a világhálóra. A hírek szerint sikeresen állták útját a járvány elterjedésének Vietnamban, és Szingapúrból is a járvány visszaszorulását jelentették. Ezek a kisebb gazdaságok amúgy is irigykedve nézték, hogyan körözte le őket Hongkong után Sanghaj is dinamikus fejlődésével. Most elérkezettnek vélhetik az időt arra, hogy ha a helyükbe nem is léphetnek, legalább megpróbáljanak felzárkózni mögójük mint *regionális* központok. Különösen a járvány által ugyancsak súlyosan érintett Hongkong pozíciója gyengült meg: itt a 2003-ra várt 3%-os

GDP-növekedési ütem közel megfelelőjét jósolta a Goldman Sachs.

De még a látszólag alig érintett *Japánban is számottevő gazdasági veszteségekkel számolnak* az elemzők. Ebben bizonyára nagy szerepet játszik az ország gazdaságának immár egy évtizede tartó stagnálása. Ilyen előzmények után minden a belső és a nemzetközi gazdaságot bizonytalanná tevő fejleménynek hatványozott a pszichológiai hatása. Az iraki háború már eleve visszafogta a japánok utazási kedvét, most viszont az idén igen hosszúra (április 26-tól május 6-ig) tervezett tavaszi utazási szezon, az ún. Arany Hét forgalmának megcsappanását prognosztizálták. Az új tokiói nemzetközi repülőtér illetékesei például eleve 20% körüli forgalomcsökkenéssel számoltak, de a WHO-nak a hongkongi utak elhalasztására biztató felhívása nyomán tovább mérsékeltek várakozásaikat. Közben rendre megérkeztek a külföldi vendégek szobafoglalás-lemondásai a japán szállodákba, így az ottani külön rendezvényeket is sorra törölni/halasztani kellett. Kérdés, hogy a 2002-ben az ötmillió beutazószámot először meghaladó idegenforgalom milyen mérvű csökkenést regisztrál majd. A több mint 1300 japán utazási ügynökséget tömörítő szövetség pedig a kiutazó turizmus további lanygulásáról tudósított: az áprilisi és a júniusra várt kiutazások számában 37%-os, a májusiakéban 50%-os visszaesésre számítottak 2002-höz képest. A külföldre utazó japánok száma a 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadás óta eleve kiábrándítóan alakult: 2001-ben az előző évi 18 millióról 16,2 millióra esett vissza, és könnyen lehet, hogy az idén csak 14 millió körül lesz.

A turizmus visszaesése nyomán a teljes GDP-nek mindössze 0,01%-os lassulása várható, ami a 2003-ra becsült 0,8%-os növekedési rátát alig-alig módosítja. A gazdaság valamennyi szegmensében folytatódni fog a kíméletlen verseny az igen magas, 30.000 amerikai dollárt meghaladó jövedelmi szintet képviselő japán fogyasztók kegyeiért. Az újdonságok és a külföldi (főként az amerikai és nyugat-európai) áruk iránt vonzó japánokat könnyen pénztárcájuk kinyitására lehet bírni még akkor is, ha a háztartások mára már hagyományosnak számító termékekkel – mosógépekkel, színes tévékkel, porszívókkal és hűtőszekrényekkel – való ellátottsága 2002-ben csaknem elérte a 100%-ot, a

mikrohullámú sütőké, a szobai légkondicionálóké, a gépkocsiké és a videomagnóké is meghaladta, a mobiltelefonoké pedig megközelítette a 80%-ot. A nagy kérdés az, hogy az eddig megosztott PC-piacon mikor sikerül az áttörést elérni: miközben az évi 100 ezer dollárnak megfelelő összjövedelmű háztartásoknak közel 85%-ában már van személyi számítógép, a 25 ezer dolláros szint alatt ez csupán a családok egynegyedére igaz, az ország egészében pedig valamivel több mint a felére.

A PC-forradalom japánbeli kiteljesedését talán ugyancsak a vírusok fékezik. 2001-ben a Gazdasági, Kereskedelmi és Ipari Minisztérium által kijelölt IT Promóciós Hivatalnál (IPA) mintegy 24 ezer *bejelentett* vírusfertőzést tartottak számon. (1990 óta a japán PC-tulajdonosok vírusbejelentési kötelezettséggel tartoznak az IPA-nak.) Bizonyára a védelem szakosodott iparág sikerével is magyarázható, hogy a bejelentések száma 2002-re 20.350-re csökkent, és az 1998-ban még csaknem 80%-os károkozási arányszám mindössze 8%-osra esett vissza. Mintegy a szabadpiaci verseny kiegészítéseként a japán kormány arra készül, hogy törvényi keretek megteremtésével rettentse el a kompjúter vírusok útra bocsátóit és a többi számítógépes bűnözőt. A kilátásba helyezett büntetési tétel jelenleg három év börtön. Hát ilyen is a japán virtus.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról.